

Виховна робота у вищому навчальному закладі як педагогічна проблема

О.С.КАБАНСЬКА, О.Л.ВЕРОВСЬКА

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С.Сковороди

Як підкреслюють сучасні фахівці з педагогіки вищої школи (В.Гриньова, В.Євдокимов, В.Карпов, А.Реан, А.Троцко, В.Щеголев, В.Щедрін, В.Якунін та ін.), процес виховання в сучасному ВНЗ являє собою взаємопов'язану й взаємозумовлену діяльність викладачів і студентів, спрямовану на становлення майбутнього фахівця як всебічно розвиненої особистості, здатної до повноцінної самореалізації у професійній галузі й особистісному житті. Такий підхід до виховного процесу передбачає, що взаємодія вихователів і вихованців має розбудовуватися на засадах суб'єктних відносин, де кожний учасник має свободу вибору в своїх діях і здатний брати на себе відповідальність за цей вибір і його наслідки для оточуючих людей. Однак, як свідчить практика, в багатьох вітчизняних ВНЗ значущість виховної роботи або недооцінюється, або, навпаки, проведення виховних заходів відбувається за аналогією зі шкільними закладами й занадто регламентується з боку кураторів і проректорів з виховної роботи.

Утім у вихованні й соціалізації учнівської та студентської молоді є суттєві відмінності. Зокрема, М.Шевандріним виокремлено такі з них: 1) соціалізація студентів виявляється головним чином у змінах їхньої зовнішньої поведінки, а в учнів – коригуються базові ціннісні орієнтації; 2) студенти можуть оцінювати норми поведінки, а школярі – тільки опановувати їх; 3) соціалізація студентської молоді передбачає, що вони звичайно усвідомлюють, на відміну від дітей, багатство «нюансів» виявлення різних норм і правил поведінки. Майбутні фахівці мають також пристосуватися до вимог різних соціальних ролей і в цих ситуаціях самостійно визначити пріоритети в ієрархії як «більш добре» чи «менш добре»; 4) соціалізація студентів зорієнтована на оволодіння ними певними навичками, а школярів – головним чином на мотивацію їхньої поведінки [1].

Науковці також зазначають, що навчально-виховний процес ВНЗ готує студента до майбутньої професійної діяльності, яка вимагає не тільки наявності фахових знань і умінь, але і сформованості певних загальних і професійно необхідних якостей спеціаліста. Важливим моментом є і те, що, на відміну від школяра, він є дорослою людиною. Дорослість особи студентського віку, крім отримання громадянських прав, підтверджується й іншими чинниками: початком самостійної трудової діяльності, набуттям економічної самостійності та ін. А го-

ловною специфічною особливістю виховної діяльності дорослої людини, на думку С.Змийова, є те, що засвоєння нових знань, умінь, а також самовиховання певних особистісних якостей відбувається нею крізь оцінювання їхньої значущості для вирішення актуальних практичних завдань [2]. Зрозуміло, що під час організації виховного процесу у ВНЗ необхідно обов'язково враховувати вікові й соціальні особливості студентства.

Аналіз наукової літератури також показав, що в системі виховання студентів можна виділити чотири рівні: 1) соціетарний (соціальний), який охоплює вплив на особистість з боку всього суспільства; 2) інституалізований (адміністративний), на якому виховання здійснюється в межах певного навчально-виховного закладу; 3) інтерперсональний (педагогічний), який характеризується способами індивідуального чи групового виховного впливу на студентів; 4) інтраперсональний (самоуправлінський), на якому здійснюється самовиховання особистості [3]. Зрозуміло, що найбільший педагогічний ефект можна отримати за умови узгодженості впливів на всіх визначених вище рівнях виховання.

1.Шевандрин Н. И. Социальная психология в образовании. – М., 1995.

2.Змиев С.И. Технология обучения взрослых // Педагогика. – 1998. – № 7. – С.42-45.

3.Гинецианский В. И. Основы теоретической педагогики. – СПб., 1992.